

EGO

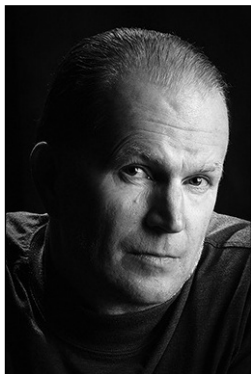
MINÄ JA PATTI SMITH
JA TE KAIKKI MUUT

RAX RINNEKANGAS

LURRA Editions

EGO

© Leena Louhvaara

Rax Rinnekangas on kirjailija, elokuvaohjaaja. Hänen viimeisimpiä teoksia ovat *Isadora ja Albert – vuosisadan kohtaaminen* -romaani (2020), kuvaus sisäisesti eksyneestä miehestä poikkeuksellisen naisen vaikutuspiirissä La Riojan viinialueella Espanjassa, ja *Mestarin viimeinen toivomus* (2019), kuvaus Dostojevskin tuhatsivuisen *Karamazovien veljekset* -romaanin lukemisesta kolmeen kertaan Valamon luostarissa. Romaani *Leo Trotskin Ajastin* (2018) käsittelee

Meksikossa 1940 salamurhatun Venäjän juutalaisen poliitikon toista auraa ja hänen maailmanlaajuisen tasa-arvon filosofiansa todellista merkitystä. Rinnekangas on ohjannut kahdeksan pitkää Arthouse-elokuvaa ja vajaan 20 pitkää dokumenttia. Kuuden pitkän elokuvan kokoelma *Two North(s) & A Little Part of Anywhere* ilmestyi Quartet Recordsin (Espanja) kansainvälisenä levityksenä 2018. *Five Master Houses of the World* -arkkitehtuurielokuvien kokoelma sisältää dokumentit Konstantin Melnikovin (Venäjä), Alvar Aallon (Suomi), Luis Barragánin (Meksiko), Le Corbusierin (Ranska) ja Tadao Andon (Japani) suunnittelemissa mestaritaloista. Valokuvaajana Rinnekangas julkaisi kuvateoksia mm. holokaustista ja piti 60 yksityisnäyttelyä eri maissa (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid, 2003). Kaunokirjallisia teoksia on julkaistu mm. Ranskassa, Saksassa ja Espanjassa. Hänen työnsä ovat saaneet palkintoja – mm. valtion valokuvataidepalkinto, valtion kirjallisuuspalkinto, Koura-palkinto, Varsinais-Suomen taidepalkinto, Jury Prize and Audience Prize, Ethnofest, Berliini, Honoured Prize of Jury of FIFA, Montreal, Alex North Prize, Espanja. *EGO – minä ja Patti Smith ja te kaikki muut* on kunnianosoitus maailmankuulun muusikon ja kirjailijan Patti Smithin autobiografisille teoksille. Se on myös matka teemoihin, joita molemmat kirjailijat ovat yhtä aikaa, toisiaan tuntematta, kohdanneet ja kokeneet läheisesti. Kyse on myös suuren itseyyden – egon – hallitsevasta voimasta kaikessa, mitä ihminen tuntee ja kokee ja tekee elämänsä aikana. Teos pohtii myös arvoitusta: kun löydämme kirjojen kautta kirjailijan, jonka kädenjälki tuntuu meistä yhtäkkiä enemmän kuin tutulta, olemmeko löytämässä itseämme muodossa, jota emme ole voineet kokea missään muualla kuin kyseisissä kirjoissa? Kokemus on omaisuus.

RAX RINNEKANGAS

EGO

MINÄ JA PATTI SMITH
JA TE KAIKKI MUUT

LURRA Editions

© Rax Rinnekangas

LURRA Editions
www.lurraeditions.fi

Etukannen kuva: Rax Rinnekangas

Takakannen kuva: Geraint Lewis / Alamy Stock Photo

Kansi ja taitto: Kim Söderström

Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-7380-24-6

SISÄLLYS

EGO I	9
OMALLA VUOROLLA	11
EGO II	35
TÄYTYMISEN TÄYTYMINEN	37
EGO III	69
TYHJYYDEN SISÄLLÖT	71
EGO IV	89
UNISTA EI HERÄTÄ	91
EGO V	119
KUVAN KIRJALLISUUS	121
EGO VI	151
ELÄMÄNMITTAINEN SIDE	153
EGO VII	191
ELÄIN VAILLA MUISTIA	193
EGO VIII	207
YLEMMÄT JA ALEMMAT	209
KIRJE PATTI S:LLE	229

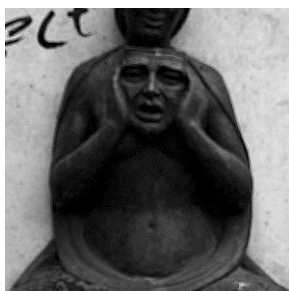
”Osa minua epäilee, että olen luuseri.
Osa uskoo, että olen Kaikkivaltias Jumala.”

John Lennon

EGO I

Yleensä
riitän itselleni.
Mutta välistä
lähden
kaupungille
törmätäkseni
johonkuhun,
jolle voin
kertoa
itsestäni.

OMALLA VUOROLLA

Löysin Patti Smithin kirjallisuuden heinäkuussa 2020. Kaksi vuotta aikaisemmin olin ostanut hänen *Just Kids* -teoksensa (Ecco, 2010) pelkän kannen perusteella lukemisekseni jotakin lentoa varten, jonka aikana en jaksaisi pohtia omia ikuisia teemojani taivaan korkeuksissa, vaan lukisin jotakin, mikä veisi ajatukseni minne tahansa, eikä sellaista lentoa ollut koskaan tullut. Mutta nyt, kun korona eliminoi kaikki matkani, otin Patti Smithin kirjan esiin hyllystäni, ja koko käsitykseni kirjailijasta muuttui.

Patti Smithin löytyminen ei ollut algoritmien ansiota. En ollut hankkinut kyseistä kirjaa maailmankuululta muusikolta, vaan itselleni entuudestaan tuntemattomalta kirjailijalta, joka oli maailmankuulu muusikko. Mutta olinko ylenkatsonut muusikkoa kirjailijana ja vieläpä nais-

muusikkoa ja olin siksi vältellyt aiempaa tutustumista Patti Smithin kirjalliseen tuotantoon?

Tiedostetun sukupuolirasismien sijasta kyse oli 'gastronomisesta ilmiöstä': kun on koko ikänsä tottunut syömään sormin tai haarukalla, ei osaa kuvitella siirtyvänsä eräänä päivänä puikkoihin. Nyt *Just Kids* avasi egoistiseen kellariini ikkunan, josta syöksyi sisään odottamaton valo.

Valo ei muuttanut sitä, millaiseksi tietoisuuteni oli ehtinyt jo asettua kirjallisuuden kautta W.G. Sebaldin ja Peter Handken, Imre Kertészin ja muutaman muun miehistä sukupuolta edustavan ajattelijan ansiosta. Se alusta säilyi ennallaan, kuten säilyy rakennuksen kivijalka, vaikka seinät vaihtuisivat ympärillä. Patti Smithin omaelämäkerrallisen kirjallisuuden ansiosta tietoisuuteni avautui uusia ajatussuuntia ja uusia ymmärryksiä.

Puhun Patti Smithin tähänastisesta kirjallisuudesta, en mainitusta teoksesta, koska ensikosketus hänen sanaansa sen sivuilla johti saman tien seuraavan sanan äärelle. Painelin vauhdilla kirjakauppaan, jonka omistaja tunsi aivan oikeasti hyllyillään olevat kirjat eikä pel-

kästään niiden hintoja, ja palasin kotiini neljä Patti Smith -teosta mukamani.

Patti Smithin syvämerkitys ei ollut siinä, että kyseisessä *Vain kakaroita* -teoksessa (suomentanut Antti Nylén, WSOY, 2010) hän kuvaa, paitsi suhdettaan valokuvaaja Robert Mapplethorniin ja 1960-70-lukujen vaihteen New York Cityyn, myös omaa nuoruuttaan, vaan siinä, millä tavalla hän tekee sen. Lukijana minulle vahvistui alusta alkaen tunne, että kirjoittaja tietää tasan tarkkaan kokonsa eikä ryntää rakentamaan itsestään sitä kuvaa, johon voisi olla kiusaus yleisön pyynnöstä.

Maailma on täynnä tunnettuja artisteja, jotka teeskentelevät teoksissaan itseään; esittävät roolia, jolla läpimurto on tapahtunut – roolia, joka on osoittautunut tärkeäksi yksityisyyden suojaksi, mutta ennen kaikkea myyntituotteeksi, jona on edullista pysytellä. He sijoittavat luomansa minuutensa vastikkeen myös menneisyyteensä. Jos Patti Smithillä oli jokin tietoinen rooli kirjailijana, se oli se nöyrin – pysyä itsensä kokoisena.

Just Kids käynnisti prosessin, jota ei voinut pysäyttää. Samalla kun hyvin inhimillinen ja tunteikas teos antoi tilaisuuden kokea läntisen kulttuurin viimeisen puhtaan vaiheen – kukkaiskauden – amerikkalainen versio, Chelsea-hotellin beat-sukupolven kanta-asukkaista yläpilvissä leijaileviin muusikkoihin asti, Manhattanin taikapiirissä, se asetti aivan uudenlaisen suurennuslasin omille silmilleni suhteessani nuoruuteni loppusuoraan pohjoisessa O:n kaupungissa, jonka maineikkaassa mielisairaalassa olin toiminut viransijaisena sairaanhoitajana yhden talven ajan ja yhtä maineikkaassa opiskelijaravintolassa tiskijukkana kahden vuoden ajan.

Aloitin levyjukanurani kaksi vuotta ennen Patti Smithin *Horses*-albumin ilmestymistä ja lopetin sen *Horses*-albumin ilmestyessä. Näin ollen punkin luojaksi luokiteltu *Horses* laukkasi ohitseni yhtä lujaa kuin sen perässä kiitävä punk, eikä Patti Smith yltänyt tietoisuuteeni muusikkona, ei edes hahmona, ei tulevana valokuvaajana eikä kirjailijana, jota hän ei tiennyt vielä olevansa. Taukoamatta olemassaoloon pohtien hän teki matkaansa jossakin hyvin kaukana, kuin viiden-

nellä tähdellä, kuten New York ja koko Amerikka siihen aikaan koettiin, kohti kypsymistään kirjailijaksi, mikä edellytti kirjailijan näköisen elämän elämistä, mitä edellytti myös minun kasvuni, jotta voisin joku päivä kohdata Patti Smithin kirjalliset teokset.

Kun lopetin tiskijukkailuni, olin niin kyllästynyt populaariin musiikkiin, että muutaman kaljakorin hinnalla myin pois koko viiden-sadan pop- ja soul-levyn kokoelman, jota olin kartuttanut säännöllisillä tilauksilla Lontoosta. En halunnut kuulla enää minkään lajin poppia, kuten en sitten kuullut enkä kuunnellutkaan vuosikymmeniin, lukuun ottamatta populaarin musiikin kentässä täysin ainutlaatuisesta Van Morrisonin metafyysisen sakraalista *Astral Weeks*'ista alkanutta riippuvuuttani Van The Manin ilmaisusta.

Just Kids palautti minut O:n kaupungin ykkös-paikan, vanhan lihakaupan yläkerrassa, eräässä puutalokorttelissa, sijaitsevan opiskelijaravintolan hämääjän; sen tiettyyn nurkkaan, levy-pinojen, kelanauhojen ja soittimien väliin, josta käsin olin tarkkaillut tärkeyttä tuntien ikäisteni

menoa salissa ja tanssilattialla ilta toisensa jälkeen. Muistin toisen soittovuoteni aikana ajatelleeni usein, että meininki edessäni lattialla ei poikennut lainkaan mielisairaalan suljetun osaston maailmasta, jossa olin kylvettänyt kroonikkomiespotilaita päivästä toiseen ja jakanut sekaville sankareille kukkuraisia pikareita, joiden sisältöjen tarkoituksena oli pitää heidät hyvin uneliaina, helppoina kohdella ja käsitellä. Jos olisin vääntänyt musiikin pois päältä, toisiaan vasten huojuvien ja yksikseen hoippuvien hahmojen touhu lattialla olisi muistuttanut arkista menoa osaston päiväsalissa.

Tietämättäni sain tiskijukkavuosinani ensimmäisin edessä olevan aikuisen elämän perusrakenteesta. Me kaikki käymme tällä planeetalla, annetun ajan puitteissa, huojumassa ja toistamassa tiettyjä liikesarjoja, kunnes meidän buuataan ulos näyttämöltä. Kokemukseni sairaalan arjesta oli pohjustanut tulkintaani. Olet insinööri tai upseeri, kansanedustaja tai gangsteri, mannekiini tai kotirouva, tietyssä vaiheessa, kun huojuntasi eli pakkoliikkeesi lakkaa, sinua on käännettävä, muiden mukana,

Sukellus Patti Smithin –
punk-musiikin luoja ja
legendaarisen kahvinjuoijan
– ihmeellisten kirjojen
maailmaan ja ihmisyyteen.

”Löysin Patti Smithin kesällä 2020. Kaksi vuotta aiemmin olin hankkinut hänen erään kirjansa pelkän kannen perusteella jotakin lentoa varten, jonka aikana en jaksaisi pohtia omia ikuisia teemojani, vaan lukisin jotakin, mikä veisi ajatukseni minne tahansa, eikä sellaista lentoa ollut koskaan tullut. Mutta nyt, kun pandemia eliminoi kaikki matkani, otin Patti Smithin kirjan hyllystäni, ja käsitykseni kirjailijasta muuttui kertaheitolla ja käynnistyi syöksy aivan odottamattomaan valoon.”

Teos on myös matka
egoon, jonka ansiosta
muutoin itsensä täysin
tarpeettomaksi tällä
planeetalla tehnyt eläinlaji
nimeltä ihminen yhä uskoo
säilymiseensä.

9 789527 380246